

Monumentendorp Westzaan

door WILLEM TIP/deel 12
beeld: Digitale Beeldbank Westzaan

J.J. Allanstraat 189-191, rijksmonument.

J.J. Allanstraat 189-191, houten stolpboerderij, rijksmonument

Onmiddellijk ten noorden van de Christelijke Gereformeerde Kerk staat de houten stolpboerderij J.J. Allanstraat 189-191. Deze hoeve dateert uit de 18e eeuw. In de boerderijendatabase staat het bouwjaar aangemerkt als 1780. Op basis van het kadastraal minuutplan van 1827 kunnen we vaststellen dat het eertijds een langhuisstolp was, bestaande uit een smal voorhuis en daarachter een grote stolp. De familie Brinkman verbouwde het pand in 1852, waarbij het hoogstwaarschijnlijk het huidige aanzien kreeg. Na hen woonden hier onder meer de families De Lange, Koopman, Schoen en Jongejans.

Bezienswaardigheden

Er tegenover, aan de oostkant van de weg bevindt zich het aantrekkelijk gelegen een 19e-eeuwse houten woonhuis J.J. Allanstraat 166. Ten noorden daarvan verrijst het massale pand dat hier tegen het eind van de wederopbouwtijd (1966) gebouwd werd als meubeltoonzaal. Het pand is recentelijk gerenoveerd en heeft nog steeds een bedrijfsbestemming.

De meubeltoonzaal was verbonden met de houtwarenfabriek De Valk die in dit gedeelte van Westzaan bijna honderd jaar haar bedrijf uitoefende (1887-1981). Het iets noordelijker gelegen pand J.J. Allanstraat 184 is de voormalige woning van de meubelfabrieksdirecteur Valk. Het werd in 1909

Houtwarenfabriek De Valk

J.J. Allanstraat 188, De Banningh.

gebouwd door timmerman en metselaar J. Buis op de plek van een heel oud houten pand. Erachter zien we nog een laatste herinnering aan de houtwarenfabriek: loodsen uit 1954.

Verder gaand liggen aan de linkerkant van de weg een paar voorbeelden van de aantrekkelijke historiserende nieuwbouw die in de jaren 1980 tot stand is gekomen. De twee houten woonhuizen J.J. Allanstraat 215 en 217 zijn voor de omgeving intussen beeldbepalend.

Ten noorden van de voormalige houtwarenfabriek ligt het in L-vorm gebouwde historiserende nieuwbouwpand J.J. Allanstraat 188. Dit pand kwam rond 1980 in de plaats van een aantal jaren daarvoor gesloopt houten pand. De verzorgde verhoudingen in de gevel brachten tijdens de bouw de inspecteur van Monumentenzorg er zelfs toe, de bouwers aan te spreken met de vraag of voor de restauratie wel een vergunning was verleend. Historiserend bouwen was in deze tijd, zo kort na het gereedkomen van de Zaanse Schans nog steeds geen gemeengoed.

De kleine polder tegenover het woonhuis pand heet 'De Banningh'. Die is vernoemd naar de achttiende-eeuwse Dirk Banningh. Aan de Reef had de familie Banningh een kleine snuifmolen (1729-1814) die ook De Banningh heette.

Links van de weg staat de fraaie historiserende woning J.J. Allanstraat 247, recentelijk gebouwd in steen met houten zijwanden. Daarop volgen de woningen J.J. Allanstraat 251-257. Tot omstreeks 1814 stond hier het 'Mennonite Weeshuis', het weeshuis waar de armen van de Waterlands Doopsgezinde Gemeente van Westzaan waren ondergebracht. Tegenover J.J. Allanstraat 247 valt het oog op het historiserend gebouwde pand J.J. Allanstraat 212: baksteen met een in hout uitgevoerde topgevel.

Rechts van de J.J. Allanstraat geeft de Dolfijnstraat toegang tot de Westzaanse algemene begraafplaats. De bijnaam 'Koperenbergse Pad' voor de toegangsweg is afkomstig van de bijnaam voor de molen 'De Jonge Dolfijn', een papiermolen die in

J.J. Allanstraat 251-257. Hier stond een weeshuis.

1692 gebouwd werd. Rond 1781 verbouwde men haar tot pelmolen. In 1890 werd de molen tenslotte verplaatst naar Joure. Daar is ze bekend als 'Penninga's molen'. Rond de bijnaam 'Koperen Berg' bestaat een vermakelijk verhaal. De bouwheer van de molen vond de prijs die de molenmaker wilde hebben veel te hoog. Onderhandelen baatte echter niet. De molenmaker hield vast aan zijn bouw-som. Daarop betaalde de molenaar de bouwsom uit in louter kopergeld. Dat bracht de overhandiging mee van een ganse 'koperen berg'.

Aan het Koperenbergse Pad stond nog een eeuw lang een tweede molen, 'De Witte Dolfijn'. Deze werd gebouwd als houtzager in 1641. Na de teruggang in de Zaanse houtzagerij bouwde men haar in 1754 om tot papiermolen. Niet veel later (1786) verplaatste men de molen naar Assendelft. Daar werd ze in 1834 gesloopt.

Op de hoek van het Koperenbergsepad staat de stolpboerderij J.J. Allanstraat 238-240, in 1855 door de familie Zonderland gebouwd ter vervanging van een ander huis. Vanaf de jaren '20 pachtte de familie Hotting de boerderij en in 1942 werd deze familie eigenaar. In de jaren '70 was het boerenbedrijf voor velen in Westzaan niet meer rendabel. Zo ook voor Jan Hotting die bij de plantsoendienst ging werken. Het land werd aan de familie Kat verkocht.

J.J. Allanstraat 238-240, de boerderij van Zonderland.